

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 118/2016
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Τμήμα ΣΤ΄

Συνεδρίαση της 26ης Απριλίου 2016

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάννης-Κωνσταντίνος Χαλκιάς, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Ιωάννης Διονυσόπουλος, Παρασκευάς Βαρελάς, Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Γεώργιος Ανδρέου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Παναγιώτα-Ελευθερία Δασκαλέα-Ασημακοπούλου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Γεωργία Καπόρη, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτ. Φ.800/77/127795/Σ.406/19-2-2016 του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (Γενική Διεύθυνση Οικονομικού Σχεδιασμού και Υποστήριξης, Διεύθυνση Οικονομικού, Τμήμα Οικονομικής Μέριμνας και Λογιστικού), που υπογράφεται από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας.

Περίληψη ερωτήματος: Εάν το ΥΠΕΘΑ και οι Στρατιωτικές Μονάδες του απαλλάσσονται από την καταβολή του τέλους χρήσεως υπονόμου που επιβάλλεται από την Ε.Υ.Δ.Α.Π Α.Ε., την Ε.Υ.Α.Θ. ΑΕ και από την Δ.Ε.Υ.Α.Μ. Βόλου.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους(Τμήμα Στ΄) γνωμοδότησε ομόφωνα ως εξής:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Από το έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό:

1. Από την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 82 του Β.Δ 24-9/1958, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, περί απαλλαγής του Ελληνικού Δημοσίου από την καταβολή κάθε δημοτικού φόρου, τέλους, δικαιώματος και εισφοράς, υπήρξαν προβλήματα σχετικά με τις χρεώσεις από τις Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) του νόμου 1069/1980. Αυτό αντιμετωπίστηκε με την έκδοση των γνωμοδοτήσεων με αριθμούς 456/2001, 544/2002, 25/2003, 270/2003, 389/2011 του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την αποδοχή τους από τον ερωτώντα Υπουργό.

2. Ανάλογο θέμα έχει προκύψει και με την επιβολή τέλους χρήσης υπονόμου σε Στρατιωτικές Μονάδες από την Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας (Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε.) και την Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (Ε.Υ.Α.Θ. ΑΕ), εταιρείες οι οποίες λειτουργούν χάριν του δημοσίου συμφέροντος, κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, πλην όμως δεν είναι δημοτικές επιχειρήσεις του νόμου 1069/1980. Αντιθέτως, στο άρθρο 1 του ν. 1069/1980 ορίζεται ότι οι περιοχές των πόλεων Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Βόλου, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του ν. 1069/1980. Αντίστοιχα και η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης - Αποχέτευσης Μείζονος Περιοχής Βόλου (Δ.Ε.Υ.Α.Μ.Β.), η οποία, αν και σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 7α του άρθρου 109 του ν.3852/2010, διέπεται πλέον από τις διατάξεις του ν. 1069/1980, εμμένει στην επιβολή τέλους χρήσης υπονόμου.

3. Από το ΥΠΕΘΑ είχε υποβληθεί ερώτημα προς το Ν.Σ.Κ. όσον αφορά στην καταβολή ή μη του τέλους χρήσης υπονόμου του άρθρου 16 του ν. 1068/1980, που επιβάλλεται από την Ε.Υ.Δ.Α.Π και του τέλους αποχέτευσης του άρθρου 16 του ν.1069/1980, που επιβάλλεται από τη Δ.Ε.Υ.Α.Μ. Βόλου.

4. Με το έγγραφο με αριθμό 532 ΕΡ.30/13/27/1/2014 του Γραφείου Νομικού Συμβούλου του ΥΠΕΘΑ, γνωστοποιήθηκε στην ερωτώσα υπηρεσία ότι επί του θέματος, έχουν, κατά περίπτωση, εκδοθεί οι ως άνω όμοιες Γνωμοδοτήσεις του Ν.Σ.Κ. και είναι δυνατή η ανάλογη εφαρμογή τους και στις περιπτώσεις

επιβολής υπό της Ε.Υ.Δ.Α.Π. τέλους χρήσης υπονόμου (16 του ν.1068/1980) και της Δ.Ε.Υ.Α.Μ. Βόλου τέλους αποχέτευσης, δοθέντος ότι οι διατάξεις του ν. 1068/1980 περί συστάσεως Ε.Υ.Δ.Α.Π. και του ν. 1069/1980 για τις επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης είναι ταυτοσήμου περιεχομένου. Ως εκ τούτου, παρήλκε η έκδοση νέας γνωμοδότησης.

5. Το Υπουργείο Εσωτερικών, σε ερώτημα σχετικά με την καταβολή ή μη του ειδικού τέλους 80% του άρθρου 11 του ν. 1069 / 1980 από τις Στρατιωτικές Μονάδες, αναφέρει στα έγγραφα με αριθμούς 45956 / 2006 και 52823 / 2006 / ΥΠΕΣ/ΔΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΟΤΑ, καταρχάς ότι, σύμφωνα με τη νομοθεσία και την γνωμοδότηση με αριθμό 270/2003 του Ν.Σ.Κ., το υπόψη τέλος επιβάλλεται από τις ΔΕΥΑ και όχι από την ΕΥΔΑΠ, ενώ οι Στρατιωτικές Μονάδες, στο πλαίσιο απαλλαγής του Ελληνικού Δημοσίου από κάθε δημοτικό ή κοινοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά δεν υποχρεούνται στην καταβολή του υπόψη τέλους, καθώς και του τέλους χρήσης υπονόμου, αλλά μόνο στην καταβολή του τέλους ύδρευσης. Για το τέλος χρήσης υπονόμου το οποίο αποτελεί ειδική υπηρεσία διάφορη του τέλους ύδρευσης, δεν κατοχυρώνεται ρητή απαλλαγή του Δημοσίου.

6. Επειδή και όσον αφορά στην επιβολή του τέλους χρήσης υπονόμου από τις Εταιρείες Ύδρευσης, εξακολουθεί να υφίσταται το πρόβλημα δεδομένου ότι οι τρεις εταιρείες ύδρευσης και αποχέτευσης (ΕΥΔΑΠ-ΕΥΑΘ-ΔΕΥΑΜ) επιβάλλουν στις στρατιωτικές μονάδες τέλος χρήσης υπονόμου, επικαλούμενες επιμέρους επιχειρήματα-ισχυρισμούς. Συγκεκριμένα, στο έγγραφο με αριθμό πρωτ.π.ε.29200/ΔΚ 12087/30-4-2015/ΕΥΑΘ ΑΕ, η Ε.Υ.Α.Θ.ΑΕ αναφέρει ότι η Εταιρεία εξαιρείται της εφαρμογής των διατάξεων του ν. 1069/1980, ενώ στο άρθρο 11 του υπ'αρ.88/31-12-2013 Κανονισμού Υδροληψίας της Ε.Υ.Α.Θ., ορίζεται ότι για τις Δημόσιες Υπηρεσίες και τα ΝΠΔΔ προβλέπονται ειδικές τιμολογήσεις, όπως καθορίζεται κάθε φορά από την τιμολογιακή πολιτική της Εταιρείας. Το Δημόσιο δεν τυγχάνει απαλλαγής των σχετικών τελών που χρεώνονται από την Εταιρεία και οι χρεώσεις δεν τελούν σε καμία απολύτως συνάρτηση με τυχόν δημοτικούς φόρους και τέλη. Όπως προκύπτει δε από τα σχετικά τιμολόγια και η ΕΥΔΑΠ επιβάλλει τέλος αποχέτευσης σε βάρος του ΥΠΕΘΑ.

7. Η Δ.Ε.Υ.Α.Μ. Βόλου, στο έγγραφό της, με αριθμό πρωτ.14014/20-12-2012 αναφέρει ότι, σύμφωνα με την παραπάνω εγκύκλιο του ΥΠΕΣ, δεν κατοχυρώνεται ρητή απαλλαγή υπέρ του Δημοσίου από το τέλος χρήσης υπονόμου- αποχέτευσης, το χαρακτηρίζει δε αντιπροσωπευτικό παράδειγμα ανταποδοτικών τελών και επομένως σε κάθε περίπτωση που η νομοθεσία προβλέπει απαλλαγή από φόρο, τέλος ή δικαίωμα, η απαλλαγή δεν περιλαμβάνει τα ανταποδοτικά τέλη, τα οποία δεν αποτελούν επιβάρυνση προς τους καταναλωτές, αλλά παρεχόμενη από τις δημοτικές επιχειρήσεις υπηρεσία, για τα οποία απαιτείται ρητή εκ του νόμου απαλλαγή.

8. Η αντιμετώπιση της επιβολής του τέλους χρήσης υπονόμου από τις Δημοτικές Επιχειρήσεις με την εξόφληση της νόμιμης οφειλής στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων έχει ως αποτέλεσμα ότι οι Δήμοι εξακολουθούν να εμφανίζουν στους λογαριασμούς το υπόλοιπο της οφειλής ως ληξιπρόθεσμο και να επιβάλλουν προσαυξήσεις με τις συνεπαγόμενες συνέπειες, όπως παρουσιάζεται στα σχετικά έγγραφα με αριθμούς πρωτ.52188/5182/2-11-2015 και 19414/31-8-2010 του Δήμου Καλαμάτας.

9. Ενόψει των προαναφερθέντων πραγματικών περιστατικών, η Υπηρεσία θέτει το ερώτημα εάν το ΥΠΕΘΑ και οι Στρατιωτικές Μονάδες του απαλλάσσονται από την καταβολή του τέλους χρήσης υπονόμου που επιβάλλεται από τις Εταιρείες Ύδρευσης και Αποχέτευσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του ν. 1068/1980 από την Ε.Υ.Δ.Α.Π., του άρθρου 16 του ν.1069/1980 από την Δ.Ε.Υ.Α.Μ. Βόλου και του άρθρου 10 του υπ'αρ.88/31-12-2013 Κανονισμού Υδροληψίας της Ε.Υ.Α.Θ. ΑΕ.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

10. Στο άρθρο 1 και στις παραγράφους 1,2 και 6 του άρθρου 82 του β. δ. 24.9/20.10.1958 «Έσοδα δραστηριοτήτων κλπ. ΟΤΑ»(Α'171),όπως το άρθρο αυτό ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 60 του ν.1416/1984 και με το άρθρο 46 παρ.2 του ν.4301 /2014 ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

«Άρθρον 1. Έσοδα δήμων και κοινοτήτων

Τα έσοδα είναι: I. Τακτικά, προερχόμενα: α)...β) εκ των τελών και δικαιωμάτων, γ) εκ φόρων και δ) ...II. Έκτακτα, προερχόμενα: α...

Άρθρο 82.Απαλλαγές από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη δικαιώματα και εισφορές.

1.Απαλλάσσονται από κάθε δημοτικό ή κοινοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά :α) το ελληνικό δημόσιο και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, β) οι ιεροί ναοί και γ) εκείνοι οι οποίοι έχουν φορολογικές απαλλαγές και συμβάσεις που έχουν συνάψει με το δημόσιο, εφόσον οι συμβάσεις αυτές κυρώθηκαν με νόμο και αναφέρουν ρητά την απαλλαγή από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές.

2.Από τα ανταποδοτικά τέλη, που επιβάλλουν οι δήμοι και οι κοινότητες, δεν απαλλάσσονται αυτοί που αναγράφονται στην περίπτωση γ της προηγούμενης παραγράφου καθώς και το ελληνικό δημόσιο από το τέλος ύδρευσης.

3...4...5... 6.Ειδικές διατάξεις που θεσπίζουν απαλλαγές από δημοτικούς και κοινοτικούς πόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές καταργούνται»

11.Στο άρθρο 24 του π.δ.410/1995 «Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων» (Α'231), ορίζεται ότι: «Άρθρο 24.... Στην αρμοδιότητα των Δήμων και Κοινοτήτων ανήκουν ιδίως: α) η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία: ι) συστημάτων ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης...»

12.Στα άρθρα 1,11 και 16 του ν.1068/1980 «Περί συστάσεως ενιαίου φορέως Υδρεύσεως – Αποχετεύσεως Πρωτεύουσας» (Α 190),ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1. Σύστασις-Διάρκεια-Επωνυμία-Έδρα-Σκοπός - Περιοχή αρμοδιότητας.

1. Συνιστάται Ανώνυμος Εταιρεία, ανήκουσα εξ' ολοκλήρου εις το Κράτος λειτουργούσα χάριν του δημοσίου συμφέροντος, κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, υποκειμένη εις τας περί Ανωνύμων Εταιρειών διατάξεις, εκτός αν άλλως ορίζεται υπό του παρόντος νόμου ή άλλων ειδικών διατάξεων, δια της συγχωνεύσεως του ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ (Ο.Α.Π.) και της ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΥΔΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ (Ε.Ε.Υ.).2..

3. Η επωνυμία της δια του παρόντος συνιστωμένης Εταιρείας ορίζεται: ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ (Ε.ΥΔ.Α.Π.)...

4..5..6...7. Σκοπός της Ε.ΥΔ.Α.Π. είναι η ύδρευσις και η αποχέτευσις της περιοχής αρμοδιότητος αυτής...

Άρθρον 11. Πόροι της Εταιρείας.

1. Πόροι της Εταιρείας είναι:

α) Το τέλος χρήσεως υπονόμου. β)..γ)..δ)...ε) Η αξία καταναλισκομένου ύδατος.

2.3. 4. Δια την βεβαίωσιν και την είσπραξιν των εσόδων της Ε.ΥΔ.Α.Π. εφαρμόζονται αναλόγως αι περί δημοσίων εσόδων ισχύουσαι εκάστοτε διατάξεις, ενεργούνται δε αύται δι' οργάνων της Εταιρείας.»

Άρθρον 16. Τέλος χρήσεως υπονόμου και τέλος υδρεύσεως.

1. Οι ιδιοκτήται των ακινήτων των συνδεομένων μετά των δικτύων υποχρεούνται εις την καταβολήν του τέλους χρήσεως υπονόμου και τέλους υδρεύσεως, εισπραττομένων δια των λογαριασμών καταναλώσεως ύδατος κατά τα εν άρθρω 19 του παρόντος οριζόμενα. 2...»

13. Στο άρθρο 1 του ν.2744 / 1999 (Α'222) «Θέματα ΕΥΔΑΠ κλπ», ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Άρθρο 1.Νομικό καθεστώς ΕΥΔΑΠ.1. Η Ανώνυμη Εταιρεία με την επωνυμία Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτευούσης διέπεται από τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190 / 1920(ΦΕΚ 37 Α'), του Ν. 2414/1996 (ΦΕΚ 135 Α') και συμπληρωματικά από τις διατάξεις του Ν.1068 / 1980 (ΦΕΚ 190 Α) και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων.2..»

14. Στα άρθρα 1,10 και 16 του ν.1069/1980 «Επιχειρήσεις ύδρευσης αποχέτευσης»(Α'191)ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρον 1. Αντικείμενον - φορείς - αρμοδιότης.

1. Δια την άσκησιν των πάσης φύσεως δραστηριοτήτων του κυκλώματος υδρεύσεως και αποχετεύσεως οικιστικών κέντρων της Χώρας, εξαιρέσει των πόλεων Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Βόλου και των μειζόνων αυτών περιοχών, δύναται να συνιστώνται κατά την παράγραφον 3 του παρόντος άρθρου εις έκαστον Δήμον ή Κοινότητα της Χώρας ή υπό πλειόνων Δήμων ή Κοινοτήτων ή Δήμων και Κοινοτήτων ενιαίαι επιχειρήσεις υδρεύσεως και αποχετεύσεως. Αι ανωτέρω Επιχειρήσεις αποτελούν ίδια Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου κοινωφελούς χαρακτήρος, διεπόμενα υπό των κανόνων της Ιδιωτικής οικονομίας, εφ' όσον δεν ορίζεται άλλως υπό νόμου.... Αι επιχειρήσεις υδρεύσεως και αποχετεύσεως λειτουργούν υπό μορφήν Δημοτικής ή Κοινοτικής επιχειρήσεως και διέπονται ως προς την διοίκησιν, οργάνωσιν, εκτέλεσιν, λειτουργίαν, συντήρησιν των έργων της αρμοδιότητός των καθώς και τας πηγάς της χρηματοδοτήσεώς των υπό των διατάξεων του παρόντος νόμου, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των σχετικών διατάξεων του "Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικος".

5*

2. Αι προβλεπόμεναι υπό της προηγουμένης παραγράφου επιχειρήσεις είναι αρμόδιαι δια την μελέτην, κατασκευήν, συντήρησιν, εκμετάλλευσιν, διοίκησιν και λειτουργίαν των δικτύων υδρεύσεως και αποχετεύσεως ακαθάρτων και όμβριων υδάτων, ως και μονάδων επεξεργασίας λυμάτων και αποβλήτων της περιοχής αρμοδιότητός των.

Άρθρον 10. Πόροι της Επιχειρήσεως.

1. Πόροι της Επιχειρήσεως είναι:

α..β..γ...δ...ε..στ. Το τέλος χρήσεως υπονόμου .ζ. Η αξία καταναλισκομένου ύδατος...

Άρθρον 16. Τέλος χρήσεως υπονόμου και τέλος υδρεύσεως.

1. Οι Ιδιοκτήται των ακινήτων των συνδεομένων μετά των δικτύων υποχρεούνται εις την καταβολήν του τέλους χρήσεως υπονόμου και τέλους υδρεύσεως, εισπραττόμενον δια των λογαριασμών καταναλώσεως ύδατος κατά τα εν άρθροις 25 και 26 του παρόντος οριζόμενα....»

15. Στο άρθρο 10 του ΝΔ 787 / 1970 «Οργανισμός Αποχετεύσεως Θεσσαλονίκης(Α΄292), ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«Άρθρον 10. Πόροι του Ο.Α.Θ. 1. Πόροι του Ο.Α.Θ. είναι: α)..β)..γ) Το δικαίωμα χρήσεως υπονόμου... .δ. Τα φυσικά ή τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου ή Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοικήσεως ή επιχειρήσεις κοινής ωφελείας επιθυμούντα την εκτέλεσιν υπό του Ο.Α.Θ. έργων αποχετεύσεως κατά προτεραιότητα, υποχρεούνται εις συνεισφοράν αυτών εις την δαπάνην εκτελέσεως των έργων τούτων...»

16. Στο άρθρο 20 του ν. 2651/1998 «Ρυθμίσεις θεμάτων της χρηματιστηριακής αγοράς, συγχώνευση Οργανισμού Ύδρευσης Θεσσαλονίκης (Ο.Υ.Θ.) και Οργανισμού Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (Ο.Α.Θ.)...» (Α΄248), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 20. Συγχώνευση Ο.Υ.Θ και Ο.Α.Θ.

1. Οι ανώνυμες εταιρείες με τις επωνυμίες "ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε." και "ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε." συγχωνεύονται σε νέα, συνιστώμενη με τον παρόντα νόμο, ανώνυμη εταιρεία.

2. Η νέα αυτή ανώνυμη εταιρεία ανήκει εξ ολοκλήρου στο Κράτος, λειτουργεί προς εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος και διέπεται από τις διατάξεις του

κ. ν. 2190 / 1920, του ν. 2414 / 1996 και του καταστατικού της, το οποίο έχει ως ακολούθως...»

17. Στο άρθρο 18 του ν. 2937/2001(Α'169), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 18. Νομικό καθεστώς ΕΥΑΘ Α.Ε.

1. Η Ανώνυμη Εταιρεία με την επωνυμία "Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης Α.Ε." (Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε.), η οποία συνεστήθη με το άρθρο 20 του Ν. 2651/1998 (ΦΕΚ 248 Α'), διέπεται εφεξής από τις διατάξεις του κ. Ν. 2190/1920 (ΦΕΚ 37 Α'), του άρθρου 22 του Ν. 2733/1999 (ΦΕΚ 155 Α'), το οποίο εφαρμόζεται στην Ε.Υ.Α.Θ.Α.Ε. από τη δημοσίευση του παρόντος ανεξάρτητα από τη συμμετοχή επενδυτών στο μετοχικό κεφάλαιο αυτής και τις διατάξεις του παρόντος και συμπληρωματικά από τις διατάξεις του α.ν. 1563/1939 (ΦΕΚ 14 Α'), του ν.δ. 787/1970 (ΦΕΚ 292 Α'), των προεδρικών διαταγμάτων 156/1997 (ΦΕΚ 132 Α') και 157/1997 (ΦΕΚ 133 Α') και του άρθρου 20 του Ν. 2651/1998, τελεί δε υπό την εποπτεία των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Μακεδονίας - Θράκης.

2. Στους σκοπούς της Εταιρείας περιλαμβάνονται ιδίως:

α. Η παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης...»

18. Στην παράγραφο 7 του άρθρου 109 του ν. 3852 / 2010 «ΟΤΑ – Αρμοδιότητες ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ...», ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής: «7. α) Από 1.1.2011 η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης Μείζονος περιοχής Βόλου (ΔΕΥΑΜΒ) διέπεται σχετικά με την εν γένει λειτουργία της από τις σχετικές διατάξεις του ν. 1069/1980. Οι αντίστοιχες διατάξεις του ν. 890/1979 καταργούνται. Η θητεία του παρόντος διοικητικού συμβουλίου λήγει με την εγκατάσταση του νέου, το οποίο ορίζεται κατά τις διατάξεις του άρθρου 3 του ν. 1069/1980...».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Από το σύνολο των προαναφερομένων διατάξεων ερμηνευόμενων αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, με συνεκτίμηση και των νομολογιακών παραδοχών, συνάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

19. Η παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης, οι οποίες θεωρούνται ζωτικής σημασίας για τον πολίτη, μέχρι το έτος 1980 ασκούσαν από ξεχωριστούς φορείς. Ειδικότερα στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη λειτουργούσαν ξεχωριστές εταιρείες ύδρευσης και αποχέτευσης, ενώ στις λοιπές περιοχές οι

57

αρμοδιότητες αυτές ασκούνται από τους δήμους και τις κοινότητες, χωρίς όμως να ανταποκρίνονται οι υπηρεσίες αυτές στις αυξανόμενες ανάγκες που προέκυπταν. Λόγω της ζωτικής σημασίας των υπηρεσιών αυτών, της συνάφειας του αντικείμενου τους, των οξυμένων προβλημάτων κυρίως στα αστικά κέντρα εξαιτίας της αυξανόμενης οικονομικής δραστηριότητας και της βιομηχανικής ανάπτυξης, προέκυψε η ανάγκη κατά το έτος 1980 να θεσμοθετηθούν ενιαίοι φορείς ύδρευσης και αποχέτευσης κοινωφελούς χαρακτήρα. Οι κοινωφελείς αυτοί φορείς θα αξιοποιούν την ευελιξία του ιδιωτικού τομέα σε συνδυασμό με ορισμένα προνόμια και εξουσίες του Δημοσίου (επιβολή τελών, εισφορών, κήρυξη απαλλοτριώσεων κ.α.) προκειμένου να εξυπηρετείται καλύτερα ο κοινωφελής σκοπός τους, δηλαδή η διασφάλιση, σύμφωνα με σύγχρονες τεχνικές και υγειονομικές –ποιοτικές προδιαγραφές, της ύδρευσης και της αποχέτευσης, που αποτελούν σημαντικά, αν όχι αυτονόητα πλέον, στοιχεία της βασικής δημόσιας βιοτικής πρόνοιας για τον πολίτη (βλ. εισηγητικές εκθέσεις των ν.1068 /1980 και 1069 /1980).

20. Σύμφωνα με όσα έχουν γίνει δεκτά παγίως στη νομολογία, αλλά και κατά τη δημοσιονομική θεωρία φόρος είναι η αναγκαστική παροχή που επιβάλλεται στους πολίτες, χάριν των κρατικών σκοπών και χωρίς ειδικό αντάλλαγμα, ενώ το ανταποδοτικό τέλος αποτελεί, όπως και ο φόρος, αναγκαστική παροχή, που όμως καταβάλλεται από τους πολίτες έναντι ειδικής αντιπαροχής, δηλαδή έναντι ειδικής προς αυτούς παρεχόμενης δημόσιας υπηρεσίας, προς την οποία τελεί σε σχέση αντιστοιχίας, ως αποσκοπούσα στην κάλυψη του κόστους της υπηρεσίας(βλ ΣτΕ 2090/2015, 875 /2013,950/1981, 78/1979, ΑΠ 783/1982, ΑΕΔ 5 / 1984, ΔΕΕ C-134/1999, ΔΕΕ κλπ.). Η συμμετοχή στη δαπάνη αυτή αποτελεί το αντάλλαγμα ή την ειδική αντιπαροχή για συγκεκριμένη παροχή-ωφέλεια και όχι αόριστα για την δημιουργία εσόδων προς κάλυψη γενικά των δημοσιονομικών αναγκών του δημοσίου. Στην περίπτωση που υπάρχει ειδική αντιπαροχή έχουμε ανταποδοτικό τέλος, για την παρεχόμενη ορισμένη, ειδική παροχή, ενώ όταν η παροχή δεν είναι ειδική, αλλά γενική έχουμε φόρο, οικονομικό βάρος, εισφορά. Και στις δύο περιπτώσεις η επιβάρυνση είναι αναγκαστική. Η διαφορά συνίσταται στο ότι στο ανταποδοτικό τέλος η αντιπαροχή είναι ειδική και βρίσκεται σε κάποια αναλογική αντιστοιχία με τη συγκεκριμένη δαπάνη, ενώ, όταν πρόκειται για φόρο, δεν απαιτείται αναλογική

αντιστοιχία με τη συγκεκριμένη δαπάνη, αλλά με τις οικονομικές δυνάμεις του βαρυνομένου. Η ειδική αντιπαροχή του Κράτους ή άλλου δημόσιου φορέα, που αντιστοιχεί στο ανταποδοτικό τέλος, αποτελεί σε τελευταία ανάλυση παροχή δημόσιας υπηρεσίας, με την οποία όμως εξυπηρετούνται ταυτόχρονα ατομικά και οι χρήστες αυτής/πολίτες, που φέρουν έτσι και το βάρος των δαπανών της. Εξαιτίας, λοιπόν, του δημόσιου αυτού χαρακτήρα της ειδικής αντιπαροχής του Κράτους, η καταβολή του ανταποδοτικού τέλους δεν προϋποθέτει αναγκαστικά ούτε την πραγματική χρησιμοποίηση της δημόσιας υπηρεσίας στη συγκεκριμένη περίπτωση, ούτε την ακριβή αντιστοιχία ανάμεσα στο ύψος του τέλους και του κόστους της παρεχόμενης υπηρεσίας, αφού αρκεί απλώς η δυνατότητα (ετοιμότητα) παροχής της υπηρεσίας και της καταρχήν κάλυψης των δαπανών της με το τέλος αυτό.

21. Το τέλος χρήσεως υπονόμου που προβλέπεται ως πόρος των επιχειρήσεων που ασκούν το έργο της ύδρευσης και αποχέτευσης, αποτελεί αναμφίβολα ανταποδοτικό τέλος, διότι καταβάλλεται από τους πολίτες/χρήστες έναντι ειδικής αντιπαροχής, η οποία συνίσταται στην ωφέλεια της χρήσης του αποχετευτικού συστήματος (βλ. άρθρα 10 και 16 του ν.1069/1980 για τις δημοτικές επιχειρήσεις, άρθρα 11 και 16 του ν.1068/1980 για την ΕΥΔΑΠ και άρθρο 10 του ν.δ.787/1970 και άρθρο 18 του ν.2937/2001 για την ΕΥΑΘ)

22. Με τις διατάξεις του ν.1069/1980, ο νομοθέτης παρέχει τη δυνατότητα στους δήμους ή και τις κοινότητες να ενοποιήσουν τις δραστηριότητες ύδρευσης και αποχέτευσης σε δημοτικές επιχειρήσεις που θα ιδρυθούν για τον συγκεκριμένο σκοπό (βλ. εισηγητική έκθεση του νόμου). Από το σκοπό αυτό προκύπτει ότι όταν δήμος ή κοινότητα ή δήμοι και κοινότητες αποφασίζουν να ιδρύσουν επιχείρηση ύδρευσης και αποχέτευσης ή μετατρέπουν σύνδεσμό τους σε τέτοια επιχείρηση, μεταβιβάζουν την άσκηση όλων των αρμοδιοτήτων των αναγομένων στην ύδρευση και αποχέτευση και προδήλως και όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνδέονται με αυτές.

23. Με τη συναφή Γνωμοδότηση με αριθμό 456/2001 του Ν.Σ.Κ. έγινε δεκτό ότι οι στρατιωτικές μονάδες, ως ανήκουσες στο Δημόσιο, δεν είναι υποχρεωμένες να καταβάλουν τέλη αποκομιδής απορριμάτων στους Ο.Τ.Α, ενώ με τη Γνωμοδότηση με αριθμό 544/2002, του Ν.Σ.Κ. έγινε δεκτό ότι οι απαλλαγές που θεσμοθετήθηκαν έναντι των Δήμων ή των Κοινοτήτων και η μη

ΓΧ

καταβολή δημοτικού ή κοινοτικού φόρου, τέλους, δικαιώματος και εισφοράς, ισχύουν και έναντι των Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης του ν. 1069/1980, οι οποίες υποκαθιστούν αυτοδικαίως τους ιδρύοντες ή συμμετέχοντες σ' αυτές Δήμους ή και Κοινότητες ή Σύνδεσμο αυτών, ως προς όλα τα δικαιώματα και υποχρεώσεις τους και κατά συνέπεια οι στρατιωτικές μονάδες οφείλουν μόνο τέλη ύδρευσης, βάσει του άρθρου 60 του ν. 1416/1984, αλλά όχι τέλη απόρριψης λυμάτων σε μονάδες βιολογικού καθαρισμού.

24. Με τη Γνωμοδότηση με αριθμό 270/2003 του Ν.Σ.Κ. έγινε περαιτέρω δεκτό ότι το Δημόσιο απαλλάσσεται από την καταβολή του ειδικού τέλους για τη μελέτη, κατασκευή και επέκταση έργων ύδρευσης και αποχέτευσης, που προβλέπεται στη διάταξη της παρ.1 του άρθρου 11 του ν. 1069/1980 έναντι των επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης του ίδιου νόμου. Και αυτό διότι αφενός μεν, οι απαλλαγές που θεσμοθετήθηκαν έναντι των Δήμων ή των Κοινοτήτων, ήτοι η μη καταβολή δημοτικού ή κοινοτικού φόρου, τέλους, δικαιώματος και εισφοράς, ισχύουν και έναντι των επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης του ν.1069/1980, καθόσον οι τελευταίες υποκαθίστανται εκ του νόμου αυτοδικαίως σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Δήμων και των Κοινοτήτων που αναφέρονται στην ύδρευση και την αποχέτευση, αφετέρου δε, το άνω ειδικό τέλος, και ανεξαρτήτως του εάν αποτελεί φόρο ή ανταποδοτικό τέλος, αντιδιαστέλλεται σαφώς από το τέλος ύδρευσης, στην καταβολή του οποίου και μόνο υποχρεώνεται το Ελληνικό Δημόσιο

25. Επομένως, οι θεσμοθετηθείσες απαλλαγές έναντι των Δήμων ή των Κοινοτήτων, όπως οι απαλλαγές του άρθρου 82 του β. δ της 24.9/20.10.1958, όπως αυτή αντικαταστάθηκε από τη διάταξη του άρθρου 60 του ν.1416/1984, που ορίζει ότι το Δημόσιο απαλλάσσεται από κάθε δημοτικό ή κοινοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά, υποχρεούμενο μόνο στην καταβολή του τέλους ύδρευσης, εξακολουθούν αναμφίβολα, κατά τα προεκτεθέντα, να δεσμεύουν ομοίως και τις επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης του ν. 1069 / 1980 (βλ. Γνωμ. Ν.Σ.Κ 456/2001, 544/2002, 270/2003, 389 / 2011(Ολομ.). Άρα, με βάση τα γενόμενα δεκτά και με τις Γνωμοδοτήσεις αυτές, το Δημόσιο (και οι στρατιωτικές του μονάδες) υποχρεούται μόνο στην καταβολή του τέλους

ύδρευσης, ενώ απαλλάσσεται της καταβολής του ανταποδοτικού τέλους χρήσης υπονόμου και έναντι των Δ.Ε.Υ.Α και έναντι της Δ.Ε.Υ.Α.Μ. Βόλου, η οποία υπήχθη στις διατάξεις του ν.1069/1980 με το άρθρο 109 του ν. 3852 / 2010.

26. Με τη Γνωμοδότηση με αριθμό 25/2003 του Ν.Σ.Κ, έγινε δεκτό ότι η απαλλαγή του Δημοσίου από τα τέλη σύνδεσης με το αποχετευτικό δίκτυο και το δίκτυο ύδρευσης έχει εφαρμογή στα πλαίσια της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας, ενώ σε περίπτωση λειτουργίας ιδιωτικών επιχειρήσεων, οι οποίες δεν είναι επιχειρήσεις του ν. 1069/1980 και έχουν ως αντικείμενο την άσκηση δραστηριοτήτων του κυκλώματος ύδρευσης και αποχέτευσης, εξαρτάται από το νομοθετικό καθεστώς που διέπει τις επιχειρήσεις αυτές, εάν το Δημόσιο και κατ' επέκταση και το ΤΑΧΔΙΚ, θα απολαύουν των σχετικών απαλλαγών.

27. Ως προς το νομοθετικό καθεστώς που διέπει την ΕΥΔΑΠ επισημαίνεται ότι με τον ν. 1068/1980 (Α'190) συνεστήθη η ΕΥΔΑΠ Α.Ε. μετά από συγχώνευση του «Όργανισμού Αποχετεύσεως Πρωτεύουσας (ΟΑΠ)» και της «Ελληνικής Εταιρίας Υδάτων (ΕΕΥ) Αθηνών - Πειραιώς και Περιχώρων», ως αποκλειστικός φορέας παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης στις πόλεις των Αθηνών - Πειραιώς και στους περίξ αυτών δήμους και κοινότητες, με νομική μορφή ανώνυμης εταιρείας λειτουργούσης υπό τον πλήρη τότε έλεγχο του Ελληνικού Δημοσίου. Ακολούθως και ενόψει εισαγωγής της εταιρείας στο Χρηματιστήριο Αξιών, με το ν. 2744 / 1999 (Α'222) ορίσθηκε, μεταξύ άλλων, ότι σκοπός της ΕΥΔΑΠ Α.Ε. είναι η παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης, η μελέτη, κατασκευή, εγκατάσταση, λειτουργία, εκμετάλλευση, διαχείριση, επέκταση και ανανέωση συστημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης (άρθρο 1 παρ. 4 α' ν. 2744/1999) ενώ της χορηγήθηκε το αποκλειστικό δικαίωμα της παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης, ως δικαίωμα ανεκχώρητο και αμεταβίβαστο, για 20 χρόνια, με δυνατότητα παράτασης. Ορίσθηκε επίσης ότι το Ελληνικό Δημόσιο και η ΕΥΔΑΠ Α.Ε. συνάπτουν σύμβαση, στην οποία προβλέπονται, μεταξύ άλλων, οι όροι της ανανέωσης του εν λόγω δικαιώματος και οι λόγοι της ανάκλησής του, καθώς και το τίμημα που καταβάλλεται για τη διάθεση ακατέργαστου ύδατος από το Ελληνικό Δημόσιο στην ΕΥΔΑΠ Α.Ε. (άρθρα 2 παρ. 1 και 2, 6 παρ.1 του ν. 2744/1999). Προβλέφθηκε επίσης κρατική

Γ*

επιχορήγηση του επενδυτικού προγράμματος της ΕΥΔΑΠ Α.Ε., είτε από κοινοτικούς πόρους, είτε από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, με παραπομπή στην ως άνω σύμβαση για τον ειδικότερο καθορισμό του επενδυτικού προγράμματος, του ποσοστού και του ανωτάτου ποσού της επιχορήγησης (άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 2744/1999). Περαιτέρω, ο ν. 2744 / 1999, προέβλεψε ότι η ΕΥΔΑΠ Α.Ε. διέπεται εφεξής από τις διατάξεις του κ. ν. 2190 / 1920 περί ανωνύμων εταιρειών, (Α' 37), του ν. 2414/1996 περί εκσυγχρονισμού των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών (Α' 135) και συμπληρωματικά από τις διατάξεις του ιδρυτικού της νόμου (ν. 1068/1980), τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, έχει διάρκεια εκατό (100) ετών, ότι το μετοχικό της κεφάλαιο ορίζεται σε 20.000.000.000 δραχμές και ότι το Ελληνικό Δημόσιο δύναται να διαθέτει σε επενδυτές έως 49% του μετοχικού κεφαλαίου (άρθρο 1 παρ. 9 και 10 του ν. 2744/1999). Παρά τον περιορισμό αυτό και ενώ το Δημόσιο κατείχε το 61 % των μετοχών της ΕΥΔΑΠ, με την απόφαση με αριθμό 195/27-10-2011 της Διυπουργικής Επιτροπής Αναδιρθρώσεων και Αποκρατικοποιήσεων (ΔΕΑΑ) μεταβιβάστηκαν από το Ελληνικό Δημόσιο στο ΤΑΙΠΕΔ Α.Ε. 29.075.500 μετοχές της ΕΥΔΑΠ και διατήρησε κατόπιν αυτού 36.245.240 μετοχές που αντιστοιχούν σε ποσοστό 34,033 % του μετοχικού κεφαλαίου. Ο περιορισμός αυτός ήρθη μεταγενεστέρως, με το άρθρο 1 παρ.2 της κυρωθείσας με τον ν.4092/2012(Α'220) από 7-9-2012 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου του Προέδρου της Δημοκρατίας(Α'175), με το οποίο καταργήθηκε το άρθρο 10 του ν.2744/1999 και ορίσθηκε ότι μεταβιβάσεις μετοχών της ΕΥΔΑΠ Α.Ε. προς το ΤΑΙΠΕΔ είναι έγκυρες, έστω και αν πραγματοποιήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού. Με την απόφαση όμως με αριθμό 1906/2014 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας ακυρώθηκε η απόφαση της ΔΕΑΑ με αριθμό 206/25-4-2012(Β'1363), με την οποία μεταβιβάζονται από το Ελληνικό Δημόσιο στο ΤΑΙΠΕΔ Α.Ε. 36.245.240 μετοχές της ΕΥΔΑΠ Α.Ε., ήτοι ποσοστό 34,033 % του μετοχικού κεφαλαίου(βλ και παρακάτω παράγραφο 30).

28. Ως προς το νομοθετικό καθεστώς που διέπει την ΕΥΑΘ επισημαίνεται ότι με το άρθρο 20 του ν.2651/1998 συνεστήθη η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.», μετά από συγχώνευση του «Οργανισμού Ύδρευσης Θεσσαλονίκης Α.Ε.» και του

«Οργανισμού Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης Α.Ε.», η οποία έχει το αποκλειστικό δικαίωμα και υποχρέωση να παρέχει υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης, ενώ με το άρθρο 18 του ν.2937/2001 ορίσθηκε ότι η εταιρεία θα διέπεται, μεταξύ άλλων, από τις διατάξεις του ν.2190/1920 και συμπληρωματικά και από τις διατάξεις που ρύθμιζαν την λειτουργία των συγχωνευθεισών εταιρειών (α.ν.1563/1939(ΦΕΚ14Α'), ν.δ.787/1970 (ΦΕΚ 292 Α'), π.δ. 156 /1997 (ΦΕΚ132 Α'), και π.δ. 157/1997 (ΦΕΚ 133 Α).

29. Από τη διάταξη του άρθρου 19 παρ.1 ΒΔ 24/9-20/10/1958, προκύπτει ότι ο εκάστοτε Δήμος δικαιούται να επιβάλλει τέλη, εισφορές ή δικαιώματα μόνο σε όσους κάνουν χρήση δημοτικών κτημάτων, έργων ή υπηρεσιών, ενώ από τη διάταξη του άρθρου 82 του ΒΔ 24/9-20/10/1958 προκύπτει η σαφής και αδιαπραγμάτευτη βούληση του νομοθέτη να απαλλάξει από κάθε δημοτικό ή κοινοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά το Ελληνικό Δημόσιο και να καταβάλλει μόνο το τέλος ύδρευσης. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από τη σταθερή και πάγια νομολογία του ΣτΕ (1153/91, 4146/87, 595/84 κλπ), με την οποία γίνεται δεκτό ότι η απαλλαγή που θεσπίζεται με το άρθρο 82 του ΒΔ, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από τη διάταξη του άρθρου 60 του ν.1416/1984 ,υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, αναφέρεται εν γένει στο νομικό πρόσωπο της Πολιτείας.

30.Εξάλλου με την απόφαση με αριθμό 1906/2014, του Συμβουλίου της Επικρατείας (Ολομ.) έγινε δεκτό, μεταξύ άλλων, ότι η ΕΥΔΑΠ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής, όπως δε είναι κοινώς γνωστό, η συνεχής και ικανοποιητική από κάθε άποψη παροχή των υπηρεσιών αυτών είναι, κατά κυριολεξία, ζωτικής σημασίας για τα φυσικά πρόσωπα και όχι απλώς μια παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας προς αυτά.Περαιτέρω το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο δέχθηκε ότι σε περίπτωση αποξενώσεως του Ελληνικού Δημοσίου από τον έλεγχο της ΕΥΔΑΠ δια του μετοχικού κεφαλαίου, ήτοι σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50 %,η δημόσια επιχείρηση ιδιωτικοποιείται όχι μόνον τύποις, δια της υπαγωγής της στις διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου που διέπουν τις ανώνυμες εταιρείες, αλλά και κατ' ουσίαν, μετατρέπόμενη σε ιδιωτική επιχείρηση, διότι παρέχεται σε ιδιώτες επενδυτές η νομική δυνατότητα συγκέντρωσης του ποσοστού του μετοχικού κεφαλαίου που εξασφαλίζει τον ιδιοκτησιακό έλεγχο και

ΣΧ

την εκλογή της πλειοψηφίας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας. Η μετατροπή της δημοσίας επιχείρησης σε ιδιωτική, που λειτουργεί με γνώμονα το κέρδος, καθιστά αβέβαιη τη συνέχεια της εκ μέρους της παροχής προσιτών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, και δη υψηλής ποιότητας, η οποία δεν εξασφαλίζεται πλήρως με την κρατική εποπτεία. Συνεπώς, η αποξένωση του Ελληνικού Δημοσίου από την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου της ΕΥΔΑΠ Α.Ε., του οποίου η διατήρηση είναι αναγκαία - υπό το δεδομένο νομικό καθεστώς - για να μη μετατραπεί η δημόσια επιχείρηση σε ιδιωτική, συνιστά παράβαση των άρθρων 5 παρ. 5 και 21 παρ. 3 του Συντάγματος. Άρα παρόλο που η ΕΥΔΑΠ - και για την ταυτότητα του νομικού λόγου και η ΕΥΑΘ- λειτουργούν με τη μορφή της ΑΕ, δεν παύουν να είναι δημόσιες επιχειρήσεις που ασκούν τη δραστηριότητα της ύδρευσης και αποχέτευσης, έχουν τα δικαιώματα αλλά και τους περιορισμούς, ως προς την επιβολή τελών σε βάρος του Δημοσίου, των προϋπαρχόντων Οργανισμών τους οποίους και διαδέχτηκαν.

31. Εξάλλου, με τη Γνωμοδότηση με αριθμό 389/2011 της Ολομέλειας του Ν.Σ.Κ, έγινε δεκτό ότι αφού το Δημόσιο απαλλάσσεται από κάθε δημοτικό ή κοινοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά, αλλά και από τα ανταποδοτικά τέλη, υποχρεούμενο μόνο στην καταβολή του τέλους ύδρευσης, κατά συνέπεια απαλλάσσεται και από τα επιβαλλόμενα από τους Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦΟΣΔΑ) ανταποδοτικά τέλη απόρριψης των στερεών αποβλήτων. Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση αυτή, οι ΦΟΣΔΑ, ανεξαρτήτως της μορφής που λαμβάνουν με τη σύστασή τους, ως σύνδεσμοι ή ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α., αποτελούν φορείς διαχείρισης αρμοδιοτήτων που ανήκουν αναμφίβολα στους Δήμους και τις Κοινότητες που συμμετέχουν σ' αυτούς και για λογαριασμό των οποίων ασκούν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Ο.Τ.Α. που απορρέουν από τις αρμοδιότητες αυτές χάριν των οποίων λειτουργούν.

32. Το έργο ύδρευσης και αποχέτευσης – έργο κοινωφελές και υψίστης σημασίας- ενώ αρχικά ήταν στις αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων ή δημοσίων Οργανισμών για την Αττική και τη Θεσσαλονίκη, στη συνέχεια αυτούσιο, δηλαδή με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνδέονταν με αυτό, μεταβιβάστηκε σε Δημοτικές Επιχειρήσεις και Συνδέσμους Δήμων και ειδικά για την Αττική και τη Θεσσαλονίκη στην ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ χωρίς να υπάρξει νεώτερη ρύθμιση που θα καταργεί ή θα περιορίζει τις απαλλαγές του

Δημοσίου από φόρους, τέλη, εισφορές και δικαιώματα που θεσπίστηκαν με το άρθρο 82 του β.δ. 24.9/20.10.1958.

33. Ο νομοθέτης δηλαδή, έχοντας ήδη από το 1958 με το άρθρο 82 του β.δ. 24.9/20.10.1958 θεσπίσει την απαλλαγή του Δημοσίου από οποιοδήποτε δημοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά, πλην του τέλους ύδρευσης και επαναλαμβάνοντας τις απαλλαγές στις ρυθμίσεις που κάνει με το άρθρο 60 του ν.1416/1984, γνωρίζει για την απαλλαγή του Δημοσίου και δεν θεσπίζει εκ νέου αντίστοιχη διάταξη για την απαλλαγή του Δημοσίου από οποιοδήποτε δημοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά, πλην του τέλους ύδρευσης, ούτε και καταργεί τη διάταξη αυτή.

34. Η αλλαγή του φορέα άσκησης του έργου της ύδρευσης και αποχέτευσης, δεν επηρέασε και ούτε μπορούσε να επηρεάσει το "status" που είχε το Δημόσιο ως προς τις απαλλαγές που είχαν θεσπιστεί με το άρθρο 82 του β.δ. 24.9/20.10.1958, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από τη διάταξη του άρθρου 60 του ν.1416/1984, από δημοτικούς φόρους, τέλη, εισφορές και δικαιώματα, ούτε και είναι λογικά νοητό να εξαρτάται η απαλλαγή αυτή από τη νομική μορφή του φορέα άσκησης της δραστηριότητας ύδρευσης και αποχέτευσης και ιδίως, όταν ο φορέας αυτός -με οποιαδήποτε νομική μορφή και αν λειτουργεί- ασκεί τη δραστηριότητά του χάριν του δημοσίου συμφέροντος, έχει όχι μόνο κοινωφελή χαρακτήρα, αλλά και ζωτική σημασία, παρέχων υπηρεσίες απολύτως αναγκαίες για τις βιοτικές ανάγκες όλων των χρηστών(σκέψεις 15 και 16 της απόφασης 1906/2014 Ολ. ΣΤΕ), το Δημόσιο διαθέτει ισχυρή συμμετοχή στη μετοχική του σύνθεση και εποπτεύεται από τον αρμόδιο Υπουργό, ουσιαστικά ταυτίζεται με το κράτος που του παραχώρησε την άσκηση μιας δημόσιας υπηρεσίας. Τα ειδικά αυτά χαρακτηριστικά συντρέχουν και στην περίπτωση της ΕΥΔΑΠ και στην περίπτωση της ΕΥΑΘ.

35. Η μεταφορά συνεπώς των αρμοδιοτήτων ύδρευσης και αποχέτευσης είτε σε δημοτικές ή διαδημοτικές επιχειρήσεις και συνδέσμους, είτε σε εταιρείες που λειτουργούν υπό νομικό καθεστώς ιδιωτικού δικαίου ως ανώνυμες εταιρείες, χάριν του δημοσίου συμφέροντος (για την Αθήνα ΕΥΔΑΠ και τη Θεσσαλονίκη ΕΥΑΘ) που εποπτεύονται από τον αρμόδιο Υπουργό, επιτελούν κοινωφελές έργο και στις οποίες το Δημόσιο διαθέτει ισχυρή συμμετοχή στη μετοχική τους σύνθεση, δεν επηρεάζει τις απαλλαγές που καθιερώθηκαν υπέρ του

Δημοσίου(άρα και του ΥΠΕΘΑ και των στρατιωτικών του μονάδων) από οποιοδήποτε δημοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά, πλην του τέλους ύδρευσης, με τη διάταξη του άρθρου 82 του ΒΔ 24.9/20.10.1958 και διατηρήθηκαν σε ισχύ με τις μεταγενέστερες ρυθμίσεις του άρθρου 60 του ν.1416/1984 και του άρθρου 46 παρ. 2 του ν 4301/2014.

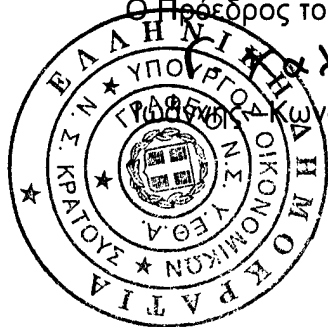
ΑΠΑΝΤΗΣΗ

36. Κατάκολουθία των προεκτεθέντων, στο τεθέν ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Στ'), γνωμοδοτεί ομόφωνα, ως εξής: Το ΥΠΕΘΑ και οι στρατιωτικές του μονάδες, απαλλάσσονται από την καταβολή του τέλους χρήσης υπονόμου, που επιβάλλεται από την ΕΥΔΑΠ ΑΕ, την ΕΥΑΘ ΑΕ και την ΔΕΥΑΜ Βόλου.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 10-5-2016

Ο Πρόεδρος του Στ' Τμήματος

Κωνσταντίνος Γ. Χαλκιάς

Η Εισηγήτρια
Γεωργία Καπόρη